Fig. 1. Kirkestedet set fra sydvest. KdeFL fot. 1994. - *The site of the demolished medieval church.*

TØMMERBY †KIRKE

THEM SOGN

Kirkebyen i Tømmerby sogn er nævnt 1411,[1] men siden omtales hverken sogn eller kirke. Ligesom det var tilfældet med kirkeruinen i Brande (s. 4145), var der 1592 tale om at hente byggematerialer fra tomten i Tømmerby til reparation af Vrads kirke (s. 4161). Præsten i Them skrev 1661 i herredsbogen,[2] at der ved Tømmerby findes en »fuldkommen kirkegård« efter en lille kirke, »som har stået i gamle dage«.

Den forsvundne kirke har ligget på toppen af en højning i terrænet nord for landsbyens huse. Her er nu ingen konkrete levn, kun en opstillet granitkvader markerer stedet. Rester af sylden røbede 1943, at kirken udvendig havde været 19,4 m lang, skibet 9,2 bredt, koret 7,6.[3]

Fra herredsrejsen 1877 indberettedes til Nationalmuseet, at »tomten er for det meste opbrudt, og stenene blandede med marksten, uordentlig sammenhobede ovenpå den. Der er fundet granitkvadersten, alle vare bortsolgte, men ellers intet antikvarisk mærkeligt«. Den endelige øde-

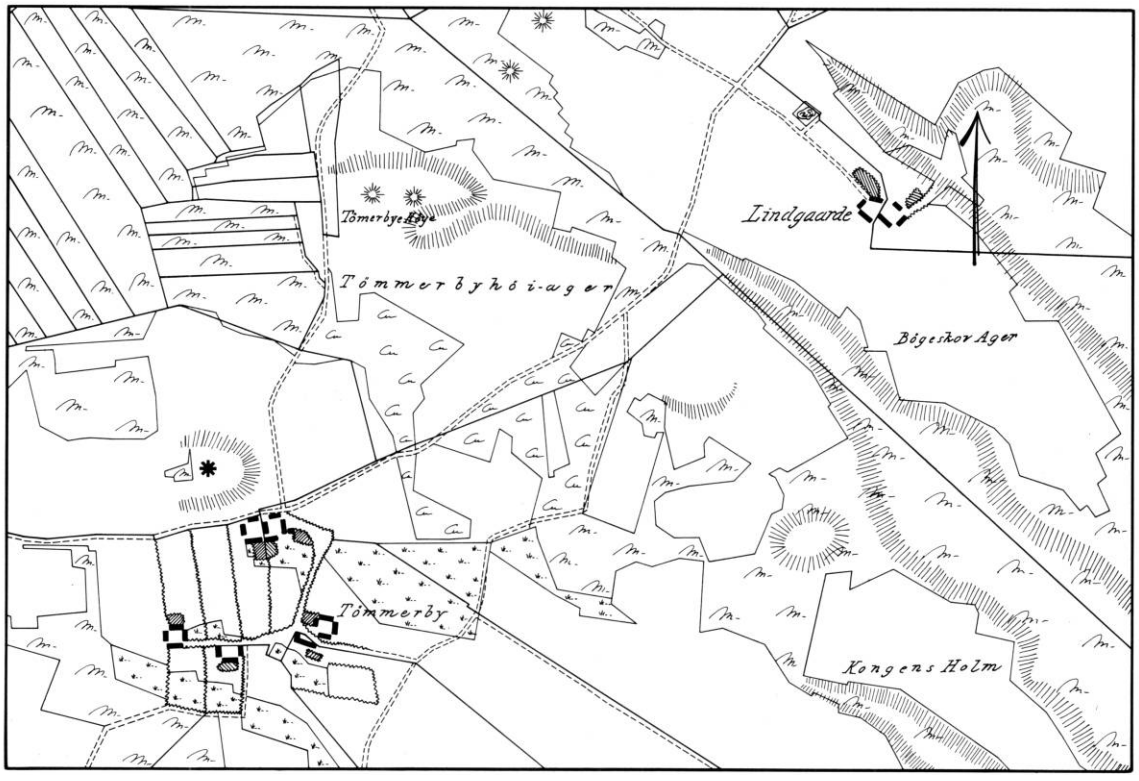

Fig. 2. Udsnit af matrikelkort over Tømmerbys og Lindgårdes jorder 1:10.000, opmålt 1791 af S.Sørensen, prøvet 1818 af N. C. Rørby. Kopieret 1993 af Anna Brinch Thorsen. Den nedrevne kirkes beliggenhed er markeret med en stjerne. - *Map of the area around the site of the demolished medieval church, the location of which is marked by an asterisk.*

læggelse af kirkens rester er nok sket tidligere samme år, idet en mand i byen havde bedt ministeriet om tilladelse til at udgrave ruinen, der »udgør ... en høj ... bedækket med grønsvær, hvorigennem der hist og her rage større og mindre sten i vejret«. 11. april havde direktøren for De antikvariske mindesmærker svaret, at man ikke så sig i stand til at yde støtte.

KILDER OG HENVISNINGER

[1] Chr. Heilskov: Borgen Tranholm i Klovborg Sogn, blandt bidragyderne til ekstraskatten 1524, den såkaldte landehjælp.

[2] LA Vib. Århus bispearkiv (C3. 1103).

[3] S. P. Petersen: Them Sogns gamle Kirker, i ØJy-Hjemst. XV, 1950, s. 81-85, der også nævner nogle grave.

Red. 1994 ved Lars Bisgaard og Kjeld de Fine Licht.